

Den Haag

Zwerfvuil aan kant!

Docentenhandleiding
Cursusmateriaal

Inhoud

Inleiding

Inleiding

 4 Streetview

Zwerfvuil aan kant! Is een project over zwerfafval voor leerlingen van de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Leerlingen worden zich bewust van de problematiek van zwerfafval en hun eigen aandeel in het ontstaan daarvan. Zij onderzoeken hoe ze zwerfafval tegen kunnen gaan. Daarbij onderzoeken zij praktische zaken, bijvoorbeeld of er voldoende prullenbakken zijn. Zij tekenen 'snoeproutes' in op een digitale kaart. En zij zoomen in op gedragsmatige aspecten. Daarbij maken zij gebruik van kennis uit de reclame- en marketingwereld en denken na over maatregelen om gedrag positief te beïnvloeden. Moeten er bijvoorbeeld voetjes op de grond richting prullenbak getekend worden? Helpt een bordje met de tekst: 'Andere leerlingen gooien hun afval weg, jij toch ook?'.

Doel van de les

- Leerlingen kunnen een onderzoeksvraag formuleren,
- Leerlingen weten wat een enquête is,
- Leerlingen weten wat gesloten vragen, meerkeuze vragen en schaalvragen zijn,
- Leerlingen kunnen een enquête opstellen om de onderzoeksvraag te beantwoorden,
- Leerlingen kunnen enquêtes afnemen op straat/op school,
- Leerlingen kunnen de uitkomsten van de enquêtes verwerken en hieruit conclusies trekken.

Beschrijving van de les

Leerlingen ontdekken door een enquête te maken en af te nemen hoe de bewoners en ondernemers in de buurt van de school de omgeving beleven. Hierdoor gaan ze zelf ook kritischer kijken naar die omgeving en hopelijk ook nadenken over hun eigen invloed daarop.

Benodigdheden

- Foto's zwerfafval
- Computers om de enquêtes te maken en uit te werken
- Voorbeeld enquête (zie bijlage)

Kerdoelen

Deze les sluit onder andere aan bij kerndoelen:

- 36 meningsvorming
- 39 onderzoek leren doen
- 42 inzicht in de eigen omgeving
- 27 ordenen van gegevens (optioneel bij extra opdracht)

Lesduur
circa 2x 50 minuten

Lesopbouw

Les 1

Introductie 'Zwerfvuil aan kant'

In de bijlage 'Factsheet Zwerfafval' vindt u diverse weetjes over zwerfafval om te vertellen en te bespreken in de klas. Algemene weetjes, maar ook in relatie tot een wijk. Wat heeft zwerfafval voor gevolgen? Wat vinden mensen ervan? Wat vinden de leerlingen van zwerfafval? Hoeveel leerlingen in de klas gooien weleens iets op straat? Is er zwerfafval in de buurt van de school? Waar zien ze vooral veel zwerfafval? Bij prullenbakken? Bij winkels? Onderweg van de winkel naar school? Op het schoolplein?

Uitleg opdracht

Leerlingen gaan in de komende twee lessen onderzoeken wat zwerfafval doet met de beleving van mensen in de omgeving van de school. Dit doen ze door in groepjes een enquête te maken. In deze groepjes gaan de leerlingen in les 2 de enquêtes afnemen en daarna de resultaten verwerken.

Wat is een goede enquête?

De leerlingen bekijken en bespreken samen een voorbeeld enquête. Aan de hand hiervan leren ze welk soort vragen je gebruikt en waar je verder rekening bij houdt bij het maken van een enquête.

Voorbeeld enquête (zie bijlage)

Deze enquête is van de gemeente Langepolder die graag wil weten hoe mensen een bepaalde verkeerssituatie beleven in hun gemeente. Daarvoor zijn op de betreffende locatie mensen ondervraagd aan de hand van de voorbeeld enquête.

Vragen aan de klas:

- Namens wie is de enquête gemaakt? De gemeente, de omliggende wijk, verkeersslachtoffers?
- Bij wie wordt de enquête afgenomen?
- Wat is het doel van de enquête?
- Wat voor soort vragen zijn het?
- Waarom is een enquête meestal anoniem?

Opdracht | enquête maken

De leerlingen gaan in groepjes van circa 4 leerlingen een enquête maken en deze ook afnemen.

Met de enquête gaan ze onderzoeken wat zwerfafval doet met de mensen in de omgeving. Hebben ze last van zwerfafval? Vinden ze de plek vies? Hebben ze een idee hoe het beter kan? Zijn er voldoende faciliteiten om zwerfafval te voorkomen? De leerlingen moeten bij vraag 2a zelf hun hoofdvraag formuleren. Advies is om deze hoofdvragen per groepje te controleren of klassikaal te bespreken voordat de leerlingen vraag 2d t/m 2f maken.

Volgens moeten ze bij 2b, 2c en 2d ook over de volgende vragen nadenken:

Bij wie moeten ze de enquête afnemen om tot een betrouwbaar beeld te komen? Winkeliers? Omwonenden? Op welke locatie moeten we de enquête afnemen om tot een betrouwbaar beeld te komen? Samen kiezen ze een locatie dichtbij of op school. Dit kan een winkelcentrum zijn, buurtspeeltuin of bijvoorbeeld de kantine van de eigen school.

10 gesloten vragen

De leerlingen gaan vragen voor de enquête maken bij opdracht 2e. Als hun enquête af is, leveren ze de vragen in bij de docent zodat er feedback op de vragen gegeven kan worden. Wat tijdens de les niet afkomt, is huiswerk voor les 2.

Les 2

De wijk in

De leerlingen gaan in les 2 hun enquête afnemen op de locatie die ze gekozen hebben. In totaal moeten er 4 enquêtes per leerling afgenomen worden. Aan het eind van het lesuur komen de leerlingen terug naar het lokaal waar ze hun bevindingen melden bij de docent.

Tips om op te letten:

- Is de locatie voldoende in de buurt om binnen het lesuur daar te komen en de enquêtes af te nemen?
- Zijn de vragen goed genoeg om resultaten te kunnen behalen?

Verwerken en conclusie

Leerlingen verwerken de enquêteresultaten in een tabel en schrijven hierbij wat hun conclusie is naar aanleiding van hun enquête. Het verslag leveren ze in bij de docent of presenteren ze aan de klas.

Leerlingenblad

Streetview

Zwerfvull is een grote ergernis voor veel mensen. Het staat zelfs in de top drie van grootste ergernissen met betrekking tot de woonomgeving. Naast zwerfvull ergeren buurtbewoners zich aan (te weinig) parkeerplaatsen en hondenpoep. Ondanks de ergernissen gooit toch bijna 1 op de 4 van de inwoners van Nederland wel eens iets op straat. Hoe zit dat met zwerfvull in jullie schoolomgeving? Wat vinden de mensen uit de buurt daarvan? Dat gaan jullie proberen te ontdekken in de komende twee lessen. Jullie gaan met een groepje een enquête maken en afnemen bij mensen uit de buurt.

Opdracht 1 | Hoe zit een enquête in elkaar?

Voordat jullie een eigen enquête gaan maken, gaan jullie eerst een voorbeeld enquête bekijken. Zo kun je zien hoe een enquête in elkaar zit en krijg je misschien al wat ideeën voor goede vragen voor jullie eigen enquête.

1a Namens wie is de enquête gemaakt? De gemeente, de omliggende wijk, verkeersslachtoffers?

1b Bij wie wordt de enquête afgenomen?

1c Wat is het doel van de enquête?

1d Wat voor soort vragen zijn het?

1e Waarom is een enquête meestal anoniem?

Je kunt bij het beantwoorden van de bovenstaande vragen gebruik maken van deze begrippenlijst:

Enquête is een manier van onderzoek doen waarbij gebruik wordt gemaakt van een vragenlijst. Deze vragenlijst wordt door meerdere personen ingevuld om te kunnen komen tot een betrouwbaar resultaat. Een enquête is meestal anoniem. Enquêtes kunnen onder andere mondeling, telefonisch, schriftelijk of digitaal afgenomen worden. Jullie gaan de enquête mondeling afnemen.

Enquêteur is de persoon die de enquête afneemt.

Opdrachtgever is de persoon die de hoofdvraag gesteld heeft en de antwoorden wil weten.

Respondent is de persoon die de vragen beantwoordt. De persoon is dan deelnemer aan het onderzoek.

Hoofdvraag is de vraag die je wilt beantwoorden met je onderzoek. Het antwoord volgt uit de antwoorden op alle enquêtevragen.

Resultaat is de uitkomst van alle afgenomen enquêtes.

Achtergrond informatie is de informatie die ook van belang kan zijn voor het onderzoek. Het zijn vragen over bijvoorbeeld leeftijd, geslacht.

Gesloten vragen zijn vragen die je alleen met 'ja' of 'nee' kunt beantwoorden.

Schaalvragen geven de respondent de mogelijkheid aan te geven in welke mate ze het eens of oneens zijn met een stelling.

Meerkeuze vragen bestaan uit meerdere mogelijke antwoorden. De respondent kan zelf kiezen welk antwoord het beste past. Soms mogen respondenten ook meerdere antwoorden aankruisen. Er wordt in de enquête dan aangegeven hoeveel antwoorden de respondent maximaal mag kiezen.

Open vraag Hierop kan een respondent een uitgebreider antwoord geven. Een open vraag begint altijd met een vragend voornaamwoord, bijvoorbeeld 'wat', 'hoe', 'hoe vaak'. Open vragen zijn voor de enquêteur moeilijker om te verwerken. Je verkrijgt hierdoor verschillende antwoorden die soms niet makkelijk met elkaar te vergelijken zijn. Jullie gaan geen open vragen gebruiken.

Opdracht 2 | De enquête maken

Jullie gaan nu je eigen enquête maken. Hiervoor moet je eerst over een aantal zaken nadenken, namelijk: hoofdvraag, respondenten en locatie. Beantwoord met je groepje de onderstaande vragen:

Hoofdvraag

Jullie gaan de enquête afnemen om antwoord te krijgen op een vraag: de hoofdvraag. Het is belangrijk om die eerst te formuleren, omdat je dan kunt controleren of je enquêtevragen wel helpen om een antwoord op je hoofdvraag te geven. De hoofdvraag van de voorbeeld enquête was bijvoorbeeld: 'Hoe ervaren burgers de verkeersveiligheid op de Straatweg?'. Jullie enquête moet gaan over zwerfvull in de schoolomgeving. Bedenk een hoofdvraag voor jullie enquête en schrijf die hieronder op:

2a Onze hoofdvraag is:

Respondenten

De vragen die je bedenkt zijn gericht op de respondent, oftewel de mensen die je gaat enquêteren. Dit kunnen bijvoorbeeld omwonenden zijn, winkeliers of misschien medescholieren. Welke vragen je stelt, hangt ook af van de respondent. Aan een winkelier zal je andere vragen stellen dan aan een medescholier.

2b Wie moet je ondervragen om een goed antwoord op jullie hoofdvraag te krijgen?

Locatie

Waar gaan jullie de enquêtes afnemen? Kies met je groepje een plek die dichtbij de school is. Dit kan een winkelcentrum zijn, een buurtspeeltuin, druk kruispunt, schoolplein, etc. Probeer een plek te kiezen waarvan je weet dat er zwerfvull is en waar veel mensen komen. Zorg ervoor dat je binnen een paar minuten op de locatie kunt zijn. De vragenlijst moet gaan over de gekozen locatie.

2c De locatie voor onze enquête is:

2d Wij kiezen voor deze locatie omdat:

2e Nu je bovenstaande vragen hebt beantwoord ga je 10 enquêtevragen bedenken. Let steeds goed op of de vraag ook echt helpt om de hoofdvraag te beantwoorden. Bedenk ook goed wat voor soort vragen je gebruikt. Uiteindelijk voeg je ook een aantal algemene vragen toe die je inzicht geven in de achtergrond van de respondenten. Zoals leeftijd, geslacht etc. De naam van een respondent vraag je niet. Meestal zijn enquêtes anoniem.

2f De enquêtevragen lever je in bij je de docent. Pas als je docent de vragen heeft goedgekeurd, mag je de enquête gaan afnemen.

Opdracht 3 | De enquête afnemen

Als je docent de vragen heeft goedgekeurd, kun je met je groepje de enquêtes gaan afnemen. Ieder groepje ondervraagt vier mensen.

Voor het enquêteren neem je mee:

- 4 uitgeprinte enquêtes per leerling
- Per persoon 2 pennen (voor het geval één het niet meer doet)
- iets hardts om op te schrijven

Tips bij het afnemen van de enquête:

- Leg uit in welk kader je de enquête afneemt,
- Spreek mensen aan met 'U',
- Maak oogcontact,
- Praat rustig en duidelijk,
- Bedank respondenten na afloop voor hun deelname aan de enquête.

Opdracht 4 | De resultaten verwerken

Je hebt met je groepje de enquêtes afgenomen. Nu moet je de gegevens nog verwerken.

Je gaat van alle vragen de gegeven antwoorden optellen en maakt daar een overzichtje van. Daarna ga je conclusies trekken.

Verwerken - voorbeeld

Om je een idee te geven hoe je de resultaten kunt verwerken, volgt hier een voorbeeld:

We nemen weer de enquête over de verkeersveiligheid op de Straatweg.

In totaal hebben 20 personen deze enquête ingevuld.

We kijken naar vraag 6 uit de enquête:

Vraag 6 | Is de verkeerssituatie op de Straatweg overzichtelijk?

- Ja
- Nee
- Weet ik niet

Veertien personen vulden 'ja' in, vier personen vulden 'nee' in en twee personen 'weet ik niet'.

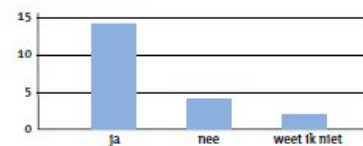
Aan de hand van deze antwoorden kun je een conclusie trekken, namelijk 'Bijna driekwart van de respondenten gaf aan dat zij de verkeerssituatie op de Straatweg overzichtelijk vinden.'

Op deze manier verwerk je alle vragen van je enquête.

Grafiek

Je kunt de resultaten van je enquête nog duidelijker in beeld brengen door van een aantal vragen een grafiek te maken. Dit kun je doen door de gegevens in Excel in te voeren.

Vraag 6 | Is de verkeerssituatie op de Straatweg overzichtelijk?

Voorbeeldgrafiek | resultaat vraag 6 van de voorbeeld enquête

Opdracht 5 | Conclusies

Als je van alle vragen de antwoorden hebt verwerkt en conclusies hebt getrokken, kijk je of je uit het geheel van antwoorden ook een conclusie kunt trekken.

Conclusies - voorbeeld

Een voorbeeld uit een stuk van de conclusies van de verkeersveiligheidsenquête, waarin de laatste zin terugkomt op de hoofdvraag:

'In totaal hebben 20 personen de enquête over de verkeersveiligheid op de Straatweg ingevuld. Daarvan waren er 12 mannen en 8 vrouwen. De gemiddelde leeftijd was 32,2 jaar. 13 van de 20 ondervraagden woonden aan de Straatweg.

Opvallend aan de antwoorden was de uitkomst van vraag 6 en de uitkomst van vraag 8. Bij vraag 6 gaf bijna driekwart van de respondenten aan dat zij de verkeerssituatie op de Straatweg overzichtelijk vinden. Toch bleek uit de antwoorden van vraag 8 dat het nog wel beter kan met de verkeersveiligheid. Maar liefst 95 procent van de respondenten gaf één of meerdere verkeersmaatregelen aan ter verbetering van de veiligheid. Men ervaart de Straatweg dus als veilig, maar ziet wel ruimte voor verbetering.'

Voorbeeld enquête gemeente Langepolder

Veiligheid Straatweg

■ ALGEMENE INFORMATIE

- Man Vrouw
Leeftijd:jaar

■ VRAAG 1 | Indien u onveiligheid ervaart op de Straatweg, door welke verkeersdeelnemers wordt deze dan voornamelijk veroorzaakt?

- Geen
 Auto's
 Motoren
 Fietsers
 Bromfietsers
 Anders, namelijk

■ VRAAG 2 | Met welke maatregel zou u zich als verkeersdeelnemer op de Straatweg veiliger voelen?

- Aanpassing aan de weg
 Politiecontrole
 Anders, namelijk

Bij de volgende vragen wordt u gevraagd aan te geven hoe veilig u bepaalde situaties acht op een schaal van 1 tot 5. 1 is zeer veilig, 5 is zeer onveilig.

■ VRAAG 3 | Hoe veilig voelt u zich als voetganger bij het oversteken bij de stoplichten van de Straatweg?

1 2 3 4 5 niet van toepassing

■ VRAAG 4 | Hoe veilig voelt u zich als voetganger bij het oversteken op het zebrapad op de Straatweg bij het kruispunt met de Holstweg?

1 2 3 4 5 niet van toepassing

■ VRAAG 5 | Hoe veilig voelt u zich als fietser bij het oversteken bij de stoplichten van de Straatweg?

1 2 3 4 5 niet van toepassing

■ VRAAG 6 | Is de verkeerssituatie op de Straatweg overzichtelijk?

- Ja
 Nee
 Weet ik niet

■ VRAAG 7 | Hoe vaak denkt u dat er te hard wordt gereden op de Straatweg?

- Dagelijks
 1x per week
 1x per maandag
 Minder dan 1x per maand
 Anders, namelijk

■ VRAAG 8 | Welke verkeersmaatregelen denkt u dat er zullen helpen ten behoeve van de veiligheid? (u mag meerdere antwoorden aankruisen)

- Rotonde op hoek Straatweg – Holstweg
 Fietspad parallel aan de Straatweg
 Frequentere controle
 Maximale snelheid op 30 km p/u
 Niets, ik vind het verkeer op de Straatweg al prima geregeld

Colofon

Dit is een uitgave van
Gemeente Den Haag
Dienst Stadsbeheer
Archeologie & Natuur en Milieueducatie
Postbus 12 651
2500 DP Den Haag
milieueducatie.vo@denhaag.nl

Vormgeving
Teresa Jonkman (bno)

© Gemeente Den Haag 2018

